

RESTRUCTURAREA SECTORULUI ENERGETIC AL MOLDOVEI

Anatol Saracuta
Şef direcţie audit, ANRE

Istorie

Sectorul energetic înainte de reforme:

- **Administrare**
 - Guvernul și Departamentul Energetică
 - Compania de Stat Moldenergo (integrată pe verticală)
 - Întreprinderi din Transnistria (Centrala termoelectrică, centrala hidro-electrică și 2 companii de distribuție)
- **Acte legislative și normative**
 - Regulamentul privind furnizarea energiei electrice și achitarea plăților

Istorie (continuare)

- **Condițiile Existente**

- Neachitarea cronică și tranzacțiile barter;
- Privilegii fără acoperire financiară;
- Tarife care nu acopereau costurile;
- Datorii enorme neachitate furnizorilor de energie electrică și de combustibil;
- Transformarea datoriilor sectorului energetic în datorii externe ale statului;
- Deconectări zilnice în rotație;
- Pierderi enorme de electricitate și furturi;
- Lipsa fondurilor pentru dezvoltarea, reabilitarea și deservirea sistemului;
- Toate întreprinderile de energie electrică neprofitabile (în esență, în stare de faliment)

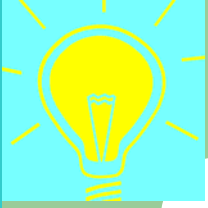
Tranziția sectorului energiei electrice

- **Administrare**

- **Departamentul (Ministerul) Energeticii** – desfășoară politica de stat în domeniul energiei
- **ANRE** – desfășoară activitatea de reglementare a sectorului energetic

- **Întreprinderi**

- 4 companii de producție (3 CET and 1 CHE)
- 5 companii de distribuție (3 – privatizate în 2000 și 2 companii de stat)
- Compania de stat Moldelectrica (activitate de transportare și dispecerat)
- **Întreprinderi din Transnistria (doar centrala termoelectrică este privatizată)**

Tranziția sectorului energiei electrice

(continuare)

- **Acte legislative și normative**
 - Legea cu privire la energetică
 - Lege cu privire la energia electrică
 - Legea cu privire la planurile individuale de privatizare
 - Legea cu privire la restructurarea datoriilor întreprinderilor din sectorul energetic
 - Acte de reglementare ale ANRE, norme și proceduri
 - Alte acte legislative și normative legate de activitatea întreprinderilor din sectorul energetic

Sectorul energiei electrice astăzi

- **Situația curentă**

- Eliminarea tranzacțiilor barter, 95-100% achitări în numerar
- Anularea privilegiilor pentru consumatori și stabilirea compensațiilor directe de stat
- Tarife orientate spre costuri
- Lipsa datoriilor curente furnizorilor energiei electrice cu ridicata
- Lipsa datoriilor sectorului energetic asumate de către stat
- Electricitate disponibilă 24 ore;
- Descreșterea pierderilor de energie electrică și a datoriilor;
- Întreprinderile au început să investească în dezvoltarea, reabilitarea și deservirea sistemului (investiții noi atât în întreprinderile privatizate cât și în cele de stat);
- Întreprinderile din sectorul energetic si-au îmbunătățit în mod semnificativ starea lor financiară (nici o amenințare de faliment) și profitabilitatea

Restructurare și privatizare

- **Etapă de pregătire:**

1. Restructurare financiară (restructurarea datoriilor), 1996
2. Restructurare organizațională: demonopolizarea întreprinderii Moldenergo și crearea întreprinderilor independente (3 CET-uri, CHE, 5 companii de distribuție și o companie de transportare și dispecerat), 1997
3. Restructurare instituțională: Crearea autorității de reglementare (ANRE), 1997
4. Elaborarea și adoptarea legilor (1997-1999) :
 - o Legea cu privire la energetică
 - o Legea cu privire la energia electrică
 - o Legea cu privire la privatizare
 - o Legea cu privire la planurile individuale de privatizare
 - o Legea cu privire la restructurarea datoriilor

Restructurare și privatizare(continuare)

- **Etapă de pregătire (continuare)**
 - 5. Anularea tuturor privilegiilor privind achitarea pentru energia electrică și înlocuirea acestora cu compensații directe de stat, 1998
 - 6. Soluționarea problemelor ce țin de titluri asupra terenurilor, 1999
 - 7. Fortificarea rolului ANRE:
 - o Asigurarea independenței prin lege;
 - o Elaborarea și eliberarea licențelor cu termenul de valabilitate de 25 ani tuturor întreprinderilor;
 - o Garantarea faptului că condițiile de licență nu sunt modificate în mod unilateral;
 - o Reguli ale pieței energetice bazate pe contracte bilaterale;
 - o Metodologie de tarife conformă principiilor economiei de piață pentru o perioadă stabilă;
 - o Revizuirea și ajustarea anuală a tarifelor aprobate;
 - o Norme și proceduri de reglementare (reguli de furnizare a serviciilor, soluționarea litigiilor, reguli de piață, etc)
 - o Independența substanțială and și deschiderea în procesul decizional

Procesul de privatizare (continuare)

- **Etapă de privatizare:**

1. Evaluarea performanței financiare și tehnice a companiilor de distribuție (due diligence – principiul bunului gospodar) de către BERD, CANTOR, KPMG, 1999
2. Selectarea băncii de investiții, (CCF), 1999
3. Desfășurarea conferințelor și întrunirilor cu potențiali investitori și mas-media internațională în Londra, Paris și Madrid (DoP, MoF, ANRE, CCF), 1999
4. Crearea comisiei de concurs, 1999
5. Elaborarea documentelor de concurs, 1999
6. Anunțarea concursului de privatizare, august 1999
7. Preselecția ofertanților, Noiembrie 1999
8. Evaluarea ofertelor și rezultatele concursului, decembrie 1999
9. Negocieri, decembrie 1999 – februarie 2000
10. Semnarea acordului de vânzare-cumpărare a acțiunilor a 3 companii de distribuție din 5, februarie 2000

Principalele condiții și criterii de privatizare

- Legea PIP:
 - Vânzarea a 100% din pachetul de acțiuni
 - 5 companii de distribuție – în 3 etape
 - Vânzarea unui investitor – cel mult 2 etape
 - Cel mai înalt preț pentru pachetul de acțiuni
 - Cel mai înalt nivel de investiții
 - Experiența investitorului și puterea financiară

Rolul autorității de reglementare (ANRE)

- Privatizarea – desfășurată de către Guvern (Comisia de concurs și documente de privatizare)
- ANRE:
 - Autoritate de reglementare independentă
 - Nu este membru a Comisiei de concurs
 - Consultant pentru Guvern, documentele de privatizare și banca de investiții
 - Participarea la toate întrunirile Comisiei
 - Autor și participant al procedurilor legale și normative de selectare a ofertelor
 - Participant principal în procesul de negociere a ofertelor

Rolul autorității de reglementare

(continuare)

- **Aspecte de bază:**

- 1. Metodologia tarifelor:**

- Durata (7 ani – I perioadă, acum -5 ani)
 - Primul an costuri și tarife de bază (tarif de bază)
 - Parametri și proceduri stabilite pentru revizuirea anuală a tarifelor
 - Evaluarea și calcularea de baza a amortizării activelor fixe existente
 - Perioada de amortizare
 - Investiții și rata profitului
 - Capitalul curent recunoscut și rata profitului capitalului curent
 - Pierderi recunoscute de distribuție, bazate pe caz, cu program de 7 ani de pierderi în scădere

Rolul autorității de reglementare

(continuare)

2. Licențe:

- Perioada de valabilitate
- Condiții
- Separarea activităților reglementate de cele ne-reglementate
- Cerințe față de prezentarea informației și a rapoartelor
- Responsabilitate: obligații de administrare
- Procedura de modificare a condițiilor de licență
- Suspendare și retragere
- Drepturi exclusive de distribuție pe un teritoriu autorizat
- Participarea în alte activități de afaceri
- Soluționarea litigiilor

Rolul autorității de reglementare

(continuare)

3. Plan de investiții:

- Suma investițiilor, destinația și scopul
- Procedura de modificare a planului de investiții
- Perioada de amortizare a investițiilor pentru recuperarea tarifelor
- Rata de rentabilitate a activelor existente și a noilor investiții recunoscute în tarif
- Responsabilitatea pentru nerespectarea planului de investiții: amenzi, sancțiuni, impact de licență
- Investiții suplimentare permise în tarife, supuse aprobării de reglementare

Rolul autorității de reglementare

(continuare)

4. Alte aspecte:

- Revizuirea și modificarea regulilor pieței energetice
- Metoda de repartizare pentru pierderile de transmisie
- Principalele prevederi legate de furnizarea energiei electrice și de achitarea plăților, deconectarea consumatorilor (contorizare, facturare și normele de furnizare a serviciilor)
- Protecția intereselor consumatorilor (Procedura de soluționare a litigiilor)
- Acces deschis și ne-discriminator la rețea
- Extinderea rețelei

Donatori și asistența tehnică

- **USAID**
- **BANCA MONDIALĂ**
- **FMI**
- **BERD**

Principalele probleme, lecții învățate

- Lipsa de experiență a tuturor participanților
- Lipsa de cunoștințe privind principiile economiei de piață
- Conflict de obiective și scop
- Factori politici: schimbările politice, interferențe, critica procesului
- Factorii externi: criza economică, restricțiile la import, dependența de carburanți, etc.
- Statutul economiei naționale: economie în stagnare
- Presiune din partea donatorilor: BM, BERD, FMI
- Renunțarea la obligațiile contractuale: Curtea de Conturi, problema liniilor 35-100 kV.
- Conflictul între ANRE și acțiunile Guvernului